

Koillis-Savon kirjastoauton tarkastelusta aiheutuvat toimenpiteet

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 17.09.2025

548/12.03.02/2025

Valmistelijat / lisätiedot:

hyvinvoinnin edistämisen johtaja Janne Hentunen, puh. 044 718 2502

kirjastotoimenjohtaja Päivi Savinainen, puh. 044 718 2311

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

apulaiskaupunginjohtaja SIV Pekka Vähäkangas

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta

- a. päättää, että Koillis-Savon kirjastoauto lakkautetaan Kuopion kaupungin osalta 31.12.2025,
- b. päättää, että Kirjastoauton lakkauttaminen purkaa Kuopion, Kaavin ja Tuusniemen välisen kirjastoautosopimuksen ja oikeuttaa kirjastopalvelut päivittämään asian kirjastosopimukseen ja valtuuttaa kirjastotoimien johtajan allekirjoittamaan sopimuksen,
- c. päättää, että mikäli Kaavin ja Tuusniemen kunnat tekevät saman ratkaisun, kirjastoauto laitetaan myyntiin ja mahdollinen ansio jaetaan Kaavin, Kuopion ja Tuusniemen kesken omistussien mukaisesti,
- d. linjaa, että Kuopion kahden muun kirjastoauton reittisuunnittelua tehtäessä huomioidaan Juankosken ja Nilsian alueen keskeisimmät pysäkit,
- e. linjaa, että Juankosken lähikirjaston muuttamista omatoimikirjastoksi selvitetään resurssien puitteissa.

Päätös

Selostus

Taustaa

Kuopion kaupungin hyvinvoinnin edistämisen lautakunta päätti 29.1.2025, että Koillis-Savon kirjastoauton tarkastelu laitetaan vireille ja tarkastelun aikana varataan kuntalaisille vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä suunnitellaan mahdollisia uudelleenjärjestelyjä Koillis-Savon pysäkkien osalta, mikäli kirjastoauto poistuu käytöstä. Kuopion kaupunki omistaa Koillis-Savon kirjastoautosta 50 % ja sillä on lisäksi kaksi muuta kirjastoautoa, Aulis ja Elina. Kaavin ja Tuusniemen kunnat omistavat Koillis-Savon kirjastoautosta kumpikin 25 %. Kaavin ja Tuusniemen kunnat tekivät vastaavan päätöksen Koillis-Savon kirjastoauton tarkastelun vireille laittamisesta ja pohtivat siinä yhteydessä korvaavien palvelujen mahdollisuutta.

Lautakunnan päätös oli julkinen. Sen lisäksi asia laitettiin vireille kuulutuksella 5.5.2025. Kuulutuksessa julkaistiin linkki sähköiseen kyselyyn sekä kuntalaistilaisuuksien paikat ja ajankohdat. Kuntalaisille varattiin näin mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja vaikuttaa asiaan. Vaikuttamismahdollisuuksien varaamisen avulla kartoitettiin myös sitä, miten korvaavaa

palvelua voitaisiin tuottaa ja lieventää niitä haittavaikutuksia, joita Koillis-Savon kirjastoauton mahdollinen lakkauttaminen aiheuttaisi. Hallintolain (434/2003) 41 § mukaan, ”jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.”

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) 5§ säättää, että kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevista keskeisistä päätöksistä osana kuntalain (365/1995) 27§:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia toteutettiin kuntalaistilaisuuksien ja kyselyn avulla.

Kuntalaiskysely

Kysely oli avoinna 5.5.-4.6.2025. Kyselyyn oli mahdollista vastata myös paperilomakkeella. Kyselyyn tuli 116 vastausta, joista 90 Kuopiosta, 10 Kaavilta ja 16 Tuusniemeltä. Tässä on tarkasteltu Kuopiosta tulleita vastauksia. Kaavi ja Tuusniemi huomioivat omat vastauksensa omien kuntiensä päätöksentekoprosessissa. Kyselyssä kysyttiin asioimispysäkkiä, asioimistiheyttä ja sitä, käyttäkö vastaaja myös lähikirjastoa tai onko esteitä käyttää lähikirjastoa. Kyselyn vastaukset analysoitiin kunnittain. Kuopion vastaajista (90 vastausta) noin 84,5 % käytti kirjastoautoa kerran kuukaudessa tai useammin, noin 4,5 % muutaman kerran vuodessa ja noin 11 % noin kerran vuodessa. Noin 58 % Kuopion vastaajista käytti kirjastoautopalvelujen lisäksi kivijalkakirjaston palveluja.

Koillis-Savon kirjastoauton Kuopion puoleisia pysäkkejä käyttävistä vastaajista he, jotka ilmoittivat, etteivät käytä tällä hetkellä ollenkaan tai juurikaan kivijalkakirjastoa, tulivat seuraavilta pysäkeiltä:

- Angervikontie 139: yksi vastaus, 95 lainaa/vuosi 2024,
- Hankamäentie 1227: yksi vastaus, 147 lainaa/vuosi 2024,
- Karhitie 3: yksi vastaus, 53 lainaa/vuosi 2024
- Karintie 247: yksi vastaus, 169 lainaa/vuosi 2024
- Laitisenmäentie 379, palvelukoti: yksi vastaus palvelukodin noin 3-5 asukkaan puolesta, 232 lainaa/vuosi 2024
- Losomäen pysäkki (Juuantie 857): yksi vastaus, 40 lainaa/vuosi 2024,
- Lähteenkorvantie 75: yksi vastaus, 74 lainaa/vuosi 2024
- Muuruveden koulu: yksi vastaus, 1537 lainaa/vuosi 2024
- Muuruvedentie 706: yksi vastaus, 150 lainaa/vuosi 2024
- Muuruvedentie 18: yksi vastaus, 131 lainaa/vuosi 2024,
- Palonurmen koulu: viisi vastausta, 2834 lainaa/vuosi 2024,
- Ruostepurontie 40 (Västinniemi), yksi vastaus, 32 lainaa/vuosi 2024,
- Salmenpellontie 700: yksi vastaus, 71 lainaa/vuosi 2024
- Savon ammattiopisto, Muuruvesi: yksivastaus, 106 lainaa/vuosi 2024
- Selkäniementie 476: kaksi vastausta, 336 lainaa/vuosi 2024,
- Siikajärventie 557: yksi vastaus, 16 lainaa/vuosi 2024
- Säreinen (Osuuspankki tai koulu): kuusi vastausta, näissä yhteensä 1093 lainaa/vuosi 2024,

- Viitaniemi, Kivirannan th tai Hankamäentie 1227: yksi vastaus, 142 lainaa/vuosi 2024 tai 147 lainaa/vuosi 2024
- Vuotjärventie 768: yksi vastaus, 70 lainaa/vuosi 2024,
- Väätläläntien th: yksi vastaus, 88 lainaa/vuosi 2024

Syyksi kirjastoautopalvelun käyttämiselle mainittiin hyvä palvelu kirjastoautossa, helppo asiointi tai sen käyminen kodin tai kesämökin lähellä. Useassa vastauksessa korostettiin kirjastoauton hyvää palvelua, koska sinne sai tilattua muista kirjastoista kirjoja. Tämä sama palvelu on myös kivijalkakirjastoissa. Tärkeänä pidettiin etenkin lasten lukemisen edistämistä, kirjastopalvelujen hyvinvointia edistävää vaikutusta sekä sitä, että maaseudun palvelut säilyisivät. Kirjastoautopalvelua pidettiin useassa vastauksessa tärkeänä verorahoilla saatavana palveluna.

Osa vastaajista mainitsi esteitä kivijalkakirjaston käyttämiselle. Näitä olivat julkisen liikenteen puuttuminen ja fyysinen jaksamien, pitkä matka kivijalkakirjastoon, korkea ikä, autottomuus, ei kerkeä kivijalkakirjastoon tai kivijalkakirjaston huonot aukioloajat. Vastaajien joukossa oli myös jokunen vastaus muilta kuin Koillis-Savon pysäkeiltä (Auliksen ja Elinan pysäkeiltä) ja vastaus, jossa kirjastoautopalvelua pidettiin vanhanaikaisena ja liian kalliina kustannuseränä. Yksittäisenä toiveena tuotiin monessa vastauksessa esille Juankosken lähikirjaston muuttaminen omatoimikirjastoksi Nilsin, Kaavin ja Tuusniemen lähikirjastojen tapaan. Se mahdollistaisi paremmin asiointin omien aikataulujen mukaan kylällä käydessä.

Kuntalaistilaisuudet

Kuntalaistilaisuudet toteutettiin Nilsin kirjastossa 20.5.2025 klo 17, Tuusniemen kirjastossa 22.5.2025 klo 17, Juankosken kirjastossa 26.5.2025 klo 17 sekä Kaavin kirjastossa 4.6. klo 17. Tilaisuuksissa oli paikalla yhteensä 22 kuntalaista, joista 5 Nilsissä, 9 Juankoskella, 7 Tuusniemellä ja 1 Kaavilla. Kuntalaistilaisuuksien muistiot ovat päätösesityksen liitteenä. Kuntalaistilaisuuksissa tuli esille seuraavanlaisia asioita Kuopion osalta (Juankoski ja Nilsin): Keskusteluissa tuotiin esille se, että Koillis-Savon kirjastoauton lainojen määrä on todellisuudessa esitettyä suurempi, sillä yhtä kirjaa kierrätetään esimerkiksi lukupiirissä useammalla lukijalla. Tuotiin myös esille maaseudun viimeisten palvelujen tärkeys, lukemisen ja kirjastoautossa asiointien ilo ja yhteys fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin kaiken ikäisille. Lisäksi tuotiin esille se, että Nilsin lähikirjaston omatoimiratkaisu mahdollistaa asiointien huomattavasti saavutettavammin kuin Juankosken lähikirjastossa on mahdollista asioida. Toivottiin, että Juankosken lähikirjasto kehitettäisiin myös omatoimikirjastoksi. Esteenä Nilsin lähikirjaston käyttämiselle omatoimiaikana esitettiin, että oven avauspainike sijaitsee hankalassa kohdassa. Nilsin kirjastoon on juuri tulossa oviremontti ja tämä luvattiin korjata tässä yhteydessä. Keskustelussa pidettiin hyvänä, että tällaisia kuulemisia järjestetään ja avoimesti kuullaan, mitä kuntalaiset ovat mieltä ja mitä ollaan tekemässä. Toivottiin asiaan kaikkia tyydyttävää kompromissiratkaisua ja sitä, että jonkinlainen kirjastoautopalvelu säilyy siellä, missä sitä eniten tarvitaan. Nilsissä osallistujat toivat esille asiointipysäkkeinään Palonurmen koulun pysäkin ja Nilsin lähikirjastosta kilometrin päässä sijaitsevan Karhitien pysäkin. Juankoskella osallistujat toivat esille asiointipysäkkeinään Muuruveden koulun pysäkin ja Säyneisen Osuuspankin ja koulun pysäkin.

Kaavi ja Tuusniemi huomioivat omien tilaisuuksiensa keskustelut kuntiensä päätöksenteossa.

Juankosken pitäjäraadin kannanotto

Juankosken pitäjäraati lähetti asiaan kirjallisen kannanoton 15.5.2025. Kananotto on liitteenä. Kananotossa tuodaan erityisesti esille maaseutu Juankoski-Säyneinen-Muuruvesi -alueilla. Juankosken pitäjäraati mainittiin myös täytetyssä kyselylomakkeessa ja tuotiin esille, että raatiin kuuluu jäseniä Muuruvedeltä ja Juankoskelta ja että ennen kaikkea raadissa oli kommentointia Säyneisen ja Muuruveden puolesta.

Tilastotietoa Koillis-Savon kirjastoautosta ja sen käytöstä

Koillis-Savon kirjastoauto on otettu käyttöön 7.5.2008. Kirjastoauto on Volvo, mallia B12M. Ajokilometrejä on kertynyt noin 500 000. Auto joudutaan uusomaan lähivuosina, mikäli palvelu jatkuu. Uuden auton hankintakustannukset olisivat noin 500 000–600 000 €. Viime vuosien huoltokustannukset ovat olleet seuraavat:

- 2021: 7297,68 €
- 2022: 5 890,87 €
- 2023: 14 032,75 €
- 2024: 9 373,80 €

Koillis-Savon kirjastoauton käyttö on sen kustannuksiin nähden vähäistä ja kustannukset ovat yhtä lainaa kohden korkeat. Vuonna 2024 Koillis-Savon kirjastoauton kustannukset olivat yhteensä noin 80 613 € jakaantuen Kuopiolle noin 48 811 €, Kaaville noin 15 905 € ja Tuusniemelle noin 15 896 €. Lainoja tehtiin vuoden 2024 aikana Kuopion pysäkeillä 14 575, Kaavin pysäkeillä 1 953 ja Tuusniemen pysäkeillä 2 283 lainaa. Lainojen määrissä on mukana myös uusinnat. Ensilainoja (ei uusintoja mukana) oli Kuopion pysäkeillä vuoden 2024 aikana 11 508, Kaavin pysäkeillä 1 226 ja Tuusniemen pysäkeillä 1 791. Vertailuna Kuopion kirjastoautot, joissa oli lainoja vuonna 2024 Auliksessa 87 433 ja Elinassa 129 099.

Lasten lainojen osuus Koillis-Savon kirjastoauton kaikista lainoista oli Kuopiossa 69 %, Kaavilla 41 % ja Tuusniemellä 51 %. Kuopiossa näistä suurin osa lainattiin Muuruveden, Pajulahden ja Palonurmen koulupysäkeillä (yhteensä 8 229 lasten lainaa eli 82 % kaikista lasten lainoista) sekä Tuusniemellä Tuusjärven päiväkotipysäkillä (726 lasten lainaa eli 63 % kaikista lasten lainoista). Kaavin vilkkain pysäkki oli Luikonlahdentie 1209, jossa lainattiin vuoden 2024 aikana yhteensä 810 lainaa, joista lasten lainoja oli 587 kpl (eli 74 % kaikista lasten lainoista).

- Kuopio, Muuruveden koulupysäkki, kaikki lainat 1537/vuosi, lasten lainat 1218/vuosi
- Kuopio, Pajulahden koulupysäkki, kaikki lainat 4845/vuosi, lasten lainat 4570/vuosi
- Kuopio, Palonurmen koulupysäkki, kaikki lainat 2834/vuosi, lasten lainat 2441/vuosi
- Tuusniemi, Tuusjärven päiväkotipysäkki, kaikki lainat 753/vuosi, lasten lainat 686/vuosi
- Kaavi, Luikonlahdentie 1209, kaikki lainat 810/vuosi, lasten lainat 353/vuosi

Liitteenä Koillis-Savon kirjastoauton pysäkkiluettelo ja pysäkkien lainamäärät vuoden 2024 aikana Kuopion osalta.

Johtopäätöksiä

Kuopion alueella Koillis-Savon kirjastoauton lakkauttaminen tarkoittaisi palvelujen vähenemistä tällä alueella ja matkojen pitenemistä kirjastopalvelujen äärelle käyttäjien osalta. Toisaalta kirjastoauton lakkauttaminen toisi vuosittaisia säästöjä ja säästäisi suurelta kertainvestoinnilta, kun kirjastoauto jouduttaisiin uusimaan.

Kuopion alueella palveluja on mahdollista järjestellä uudelleen hyödyntäen kivijalkakirjastoja (Juankosken, Nilsian ja Riistaveden lähikirjastot) ja Kuopion kirjastoautoja (Aulis ja Elina), joiden avulla on mahdollista korvata kyselyn, asiakastilaisuuksissa kerätyn palautteen ja käyttäjätilastojen perusteella tarpeellisimpia pysäkkejä. Tarpeellisimmiksi pysäkeiksi

hahmottuvat aineiston perusteella koulupysäkit Pajulahti, Palonurmi ja Muuruvesi, Säyneisen alue sekä muutamat muut yksittäiset pysäkit. Kirjastoautojen pysäkki- ja reittisuunnittelua tehdään lisäksi koko ajan asiakaspalautetta keräten, joten jatkossakin tuleva asiakaspalaute ja pysäkkien kävijämäärät huomioidaan suunnittelussa. Kivijalkakirjastoista Nilsiä ja Riistavesi toimivat nyt omatoimikirjastoina ja siellä on asiakkaiden mahdollista asioida silloinkin, kun henkilökunta ei ole paikalla. Juankosken lähikirjaston kehittäminen omatoimikirjastoksi parantaisi myös kirjastopalveluiden saavutettavuutta ja mahdollistaisi kirjaston laajemman käytön silloin, kun kuntalaiset asioivat muutoinkin Juankosken keskustassa.

Kaavin kunnan kasvun ja oppimisen lautakunta ja Tuusniemen kunnan sivistyslautakunta tekivät 26.8. ja 27.8. päätökset Koillis-Savon kirjastoauton lakkauttamisesta omien kuntiensä osalta.

Toimivallan peruste

Kuopion kaupungin hallintosääntö 30 §

Vaikutusten arviointi

Liitteenä

Liitteet	548/2025 Kuntalaistilaisuus Juankoski
	548/2025 Kuntalaistilaisuus Nilsiä
	548/2025 Juankosken pitäjäraadin kannanotto_Kirjastoauto2025
	548/2025 Koillis-Savon kirjastoauton lainat Kuopiossa pysäkeittäin 2024
	548/2025 Vaikutusten arviointi Koillis-Savon kirjastoauton tarkastelusta aiheutuvat toimenpiteet